

Prof. univ. dr.
Constantin MITRACHE

Conf. univ. dr.
Cristian MITRACHE

**Facultatea de Drept
Universitatea din București**

DREPT PENAL ROMÂN

Partea generală

Ediția a II-a, revăzută și adăugită

Universul Juridic

București

-2016-

CUVÂNT-ÎNAINTE.....	5
ABREVIERI	7

TITLUL I

ASPECTE GENERALE

CAPITOLUL I. NOȚIUNI INTRODUCTIVE.....	21
Secțiunea I. Dreptul penal ca ramură de drept	21
§ 1. Noțiunea dreptului penal	21
§ 2. Obiectul dreptului penal	25
§ 3. Necesitatea dreptului penal	26
§ 4. Relațiile de apărare socială din perspectivă istorică	27
§ 5. Caracterele dreptului penal.....	28
§ 6. Scopul dreptului penal.....	31
§ 7. Politica penală	31
§ 8. Sarcinile dreptului penal.....	32
§ 9. Legăturile dreptului penal cu celelalte ramuri de drept.....	32
Secțiunea a II-a. Știința dreptului penal	33
§ 1. Știința dreptului penal – ramură a științelor juridice	33
§ 2. Științele penale (criminale)	34
Secțiunea a III-a. Principalele școli și curente de politică penală	36
§ 1. Apariția școlilor de politică penală.....	36
§ 2. Doctrina clasică.....	38
§ 3. Doctrina pozitivistă	39
§ 4. Sisteme eclectice	40
§ 5. Doctrinile apărării sociale.....	42
§ 6. Sisteme contemporane.....	43
Secțiunea a IV-a. Evoluția dreptului penal român modern	45
§ 1. Codul penal de la 1865	45
§ 2. Codul penal de la 1937 (Codul penal Carol al II-lea).....	46

§ 3. Evoluția dreptului penal român (1938-1969)	46
§ 4. Codul penal de la 1969	47
§ 5. Codul penal din 2009	48
Secțiunea a V-a. Principiile fundamentale ale dreptului penal	49
§ 1. Noțiune	49
§ 2. Cadrul principiilor fundamentale ale dreptului penal	50
Secțiunea a VI-a. Izvoarele dreptului penal	55
§ 1. Noțiunea și cadrul izvoarelor dreptului penal	55
§ 2. Izvoarele dreptului penal în special	56
Secțiunea a VII-a. Raporturile juridice penale	63
§ 1. Noțiune și caracterizare	63
§ 2. Structura raporturilor juridice penale	64
§ 3. Faptele juridice penale	67
CAPITOLUL II. LEGEA PENALĂ	69
Secțiunea I. Noțiune, structură, interpretare	69
§ 1. Noțiune și categorii de legi penale	69
§ 2. Criterii de clasificare a legilor penale	69
§ 3. Normele de drept penal	70
§ 4. Interpretarea legii penale	74
Secțiunea a II-a. Aplicarea legii penale în timp	76
§ 1. Considerații generale privind aplicarea legii penale	76
§ 2. Principiile de aplicare a legii penale în timp	77
§ 3. Activitatea legii penale	78
§ 4. Aplicarea legii penale de dezincriminare	81
§ 5. Aplicarea legii penale în situații tranzitorii	84
§ 6. Aplicarea legii penale mai favorabile până la judecarea definitivă a cauzei	85
§ 7. Aplicarea legii penale mai favorabile după judecarea definitivă a cauzei	92
§ 8. Principiul ultraactivității legii penale temporare	102
Secțiunea a III-a. Aplicarea legii penale în spațiu	103
§ 1. Principiile de aplicare a legii penale în spațiu	103
§ 2. Aplicarea legii penale în raport cu faptele săvârșite pe teritoriul țării	104
§ 3. Aplicarea legii penale române infracțiunilor săvârșite în afara teritoriului țării	111
§ 4. Cooperarea internațională în lupta contra criminalității	118
§ 5. Extrădarea	121

INFRAȚIUNEA ȘI SANȚIUNILE DE DREPT PENAL

CAPITOLUL I. NOȚIUNEA ȘI TRĂSĂTURILE ESENȚIALE ALE INFRAȚIUNII	132
Secțiunea I. Noțiunea de „infrațione”	132
§ 1. Preliminarii	132
§ 2. Definiția generală a infraționii	133
Secțiunea a II-a. Trăsăturile esențiale ale infraționii	135
§ 1. Prevederea în lege, ca trăsătură esențială a infraționii	136
§ 2. Fapta săvârșită cu vinovăție	136
§ 3. Fapta să fie nejustificată	142
§ 4. Fapta să fie imputabilă persoanei care a săvârșit-o	143
CAPITOLUL II. CONȚINUTUL INFRAȚIUNII	144
Secțiunea I. Aspecte generale	144
§ 1. Noțiuni	144
§ 2. Structura conținutului infraționii	145
Secțiunea a II-a. Factorii infraționii	147
§ 1. Obiectul infraționii	147
§ 2. Subiecții infraționii	149
§ 3. Locul și timpul săvârșirii infraționii	160
Secțiunea a III-a. Conținutul constitutiv al infraționii	161
§ 1. Noțiuni	161
§ 2. Latura obiectivă	162
§ 3. Latura subiectivă	170
CAPITOLUL III. ÎNLĂTURAREA CARACTERULUI PENAL AL FAPTEI	174
Secțiunea I. Aspecte generale	174
§ 1. Preliminarii despre înlăturarea caracterului penal al faptei	174
§ 2. Cadrul cauzelor care înlătură caracterul penal al faptei	175
Secțiunea a II-a. Cauzele justificative	177
Subsecțiunea I. Legitima apărare	177
§ 1. Noțiune și caracterizare	177
§ 2. Condițiile și efectele legitimei apărări	178

Subsecțiunea a II-a. Starea de necesitate.....	185
Subsecțiunea a III-a. Exercițarea unui drept sau îndeplinirea unei obligații	189
Subsecțiunea a IV-a. Consimțământul persoanei vătămate	191
Secțiunea a III-a. Cauzele de neimputabilitate.....	193
Subsecțiunea I. Constrângerea fizică și constrângerea morală.....	193
§ 1. Constrângerea fizică.....	193
§ 2. Constrângerea morală.....	195
Subsecțiunea a II-a. Excesul neimputabil.....	196
§ 1. Excesul neimputabil în cazul depășirii limitelor legitimei apărări	196
§ 2. Excesul neimputabil în cazul depășirii limitelor stării de necesitate.....	198
Subsecțiunea a III-a. Minoritatea făptuitorului	199
Subsecțiunea a IV-a. Iresponsabilitatea.....	201
Subsecțiunea a V-a. Intoxicația	204
Subsecțiunea a VI-a. Eroarea	207
Subsecțiunea a VII-a. Cazul fortuit	214
Secțiunea a IV-a. Lipsa prevederii în legea penală	216
§ 1. Noțiune și cadru	216
§ 2. Efecte juridice	217
CAPITOLUL IV. ASPECTE GENERALE PRIVIND SANCTIUNILE DE DREPT PENAL.....	218
Secțiunea I. Preliminarii privind sancțiunile de drept penal.....	218
§ 1. Noțiunea și caracterele sancțiunilor de drept penal	218
§ 2. Felurile sancțiunilor de drept penal	219
Secțiunea a II-a. Sancțiunile de drept penal în legislația penală română actuală	221
§ 1. Principiile sancțiunilor de drept penal	221
§ 2. Cadru sancțiunilor de drept penal în Codul penal român	224
CAPITOLUL V. PEDEPSELE	225
Secțiunea I. Aspecte generale	225
§ 1. Noțiunea și caracterizarea pedepsei.....	225
§ 2. Scopul și funcțiile pedepsei.....	226
§ 3. Felurile pedepselor	228
Secțiunea a II-a. Pedepsele principale aplicabile persoanei fizice	231
§ 1. Preliminarii privind pedepsele principale.....	231
§ 2. Regimul de executare a pedepselor principale privative de libertate	232

§ 3. Detențiunea pe viață	233
§ 4. Închisoarea	235
§ 5. Amenda	236
Secțiunea a III-a. Pedepsele complementare și pedepsele accesorii aplicabile persoanei fizice	243
§ 1. Aspecte generale privind pedepsele complementare	243
§ 2. Interzicerea exercitării unor drepturi	244
§ 3. Degradarea militară	253
§ 4. Publicarea hotărârii definitive de condamnare	254
§ 5. Pedepsa accesorie	255
Secțiunea a IV-a. Pedepsele aplicabile persoanei juridice	257
§ 1. Cadrul pedepselor aplicabile persoanei juridice	257
§ 2. Pedepsa amenzii aplicabilă persoanei juridice	258
§ 3. Pedepsele complementare aplicabile persoanei juridice în special	259
CAPITOLUL VI. MĂSURILE DE SIGURANȚĂ	264
Secțiunea I. Aspecte generale	264
§ 1. Noțiune și caracterizare	264
§ 2. Cadrul măsurilor de siguranță	266
Secțiunea a II-a. Măsurile de siguranță în special	266
§ 1. Obligarea la tratament medical	266
§ 2. Internarea medicală	268
§ 3. Interzicerea ocupării unei funcții sau a exercitării unei profesii	270
§ 4. Confiscarea specială	272
§ 5. Confiscarea extinsă	278
CAPITOLUL VII. FORMELE INFRACTIUNII	282
Secțiunea I. Considerații generale	282
§ 1. Desfășurarea activității infracționale	282
§ 2. Formele infracțiunii, după fazele de desfășurare a activității infracționale	284
Secțiunea a II-a. Actele preparatorii	285
§ 1. Noțiune și feluri	285
§ 2. Regimul actelor preparatorii	286
Secțiunea a III-a. Tentativa	287
§ 1. Aspecte generale	287
§ 2. Felurile tentativei	292

§ 3. Infracțiuni la care tentativa nu este posibilă	296
§ 4. Incriminarea și sancționarea tentativei	297
§ 5. Desistarea și împiedicarea producerii rezultatului.....	299
Secțiunea a IV-a. Infracțiunea consumată.....	302
§ 1. Noțiune și caracterizare	302
§ 2. Infracțiunea fapt epuizat.....	303
CAPITOLUL VIII. UNITATEA DE INFRACTIUNE.....	304
Secțiunea I. Considerații generale.....	304
§ 1. Noțiunea de „unitate de infracțiune”	304
§ 2. Felurile unității de infracțiune	304
Secțiunea a II-a. Unitatea naturală de infracțiune.....	305
§ 1. Infracțiunea simplă.....	305
§ 2. Infracțiunea continuă.....	307
§ 3. Infracțiunea deviată.....	309
Secțiunea a III-a. Unitatea legală de infracțiune	311
§ 1. Infracțiunea continuată.....	311
§ 2. Infracțiunea complexă.....	318
§ 3. Infracțiunea progresivă.....	323
§ 4. Infracțiunea de obicei.....	324
CAPITOLUL IX. PLURALITATEA DE INFRACTIUNI.....	326
Secțiunea I. Generalități privind pluralitatea de infracțiuni.....	326
§ 1. Conceptul și caracterizarea pluralității de infracțiuni.....	326
§ 2. Formele pluralității de infracțiuni.....	326
Secțiunea a II-a. Concursul de infracțiuni	327
§ 1. Noțiune și condiții	327
§ 2. Formele concursului de infracțiuni.....	329
§ 3. Tratamentul penal al concursului de infracțiuni	332
§ 4. Contopirea pedepselor pentru infracțiuni concurente săvârșite de persoana fizică.....	338
§ 5. Pedepsa în cazul concursului de infracțiuni săvârșite de persoana juridică.....	341
Secțiunea a III-a. Recidiva.....	342
§ 1. Aspecte generale	342
§ 2. Modalitățile recidivei	343

§ 3. Recidiva postcondamnatorie în cazul persoanei fizice.....	346
§ 4. Recidiva postexecutorie în cazul persoanei fizice.....	352
§ 5. Tratamentul penal al recidivei în cazul persoanei fizice	355
Secțiunea a IV-a. Recidiva în cazul persoanei juridice.....	361
§ 1. Recidiva postcondamnatorie în cazul persoanei juridice.....	362
§ 2. Recidiva postexecutorie în cazul persoanei juridice.....	363
§ 3. Tratamentul penal al recidivei în cazul persoanei juridice	364
Secțiunea a V-a. Pluralitatea intermediară de infracțiuni	367
§ 1. Noțiune și condiții	367
§ 2. Tratamentul penal al pluralității intermediare de infracțiuni	368
CAPITOLUL X. PLURALITATEA DE INFRACTORI	372
Secțiunea I. Aspecte generale privind pluralitatea de infractori.....	372
§ 1. Noțiune și caracterizare	372
§ 2. Formele pluralității de infractori	372
Secțiunea a II-a. Participația penală	375
§ 1. Aspecte generale privind participația penală.....	375
§ 2. Autorul și coautorul.....	379
§ 3. Instigatorul	382
§ 4. Complicele	386
§ 5. Participația improprie.....	390
§ 6. Tratamentul penal al participației.....	393

TITLUL III

RĂSPUNDEREA PENALĂ

CAPITOLUL I. RĂSPUNDEREA PENALĂ – INSTITUȚIE FUNDAMENTALĂ A DREPTULUI PENAL.....	399
Secțiunea I. Considerații generale.....	399
Secțiunea a II-a. Principiile răspunderii penale	400
§ 1. Noțiunea și cadrul principiilor răspunderii penale	400
§ 2. Principiile răspunderii penale în special.....	401
§ 3. Principiile răspunderii penale a persoanei juridice.....	403

CAPITOLUL II. CAUZELE CARE ÎNLĂTURĂ RĂSPUNDEREA PENALĂ..... 405

Secțiunea I. Aspecte generale 405

Secțiunea a II-a. Amnistia 406

§ 1. Noțiune. Caracterizare și feluri 406

§ 2. Efectele amnistiei 409

Secțiunea a III-a. Prescripția răspunderii penale..... 410

§ 1. Caracterizare și noțiune..... 410

§ 2. Termenele de prescripție a răspunderii penale 412

Secțiunea a IV-a. Lipsa plângerii prealabile 417

Secțiunea a V-a. Retragera plângerii prealabile 422

Secțiunea a VI-a. Împăcarea..... 423

Secțiunea a VII-a. Medierea..... 428

CAPITOLUL III. RĂSPUNDEREA PENALĂ A MINORILOR 430

Secțiunea I. Aspecte generale privind sancționarea infractorilor minori 430

§ 1. Prevenirea și sancționarea infracțiunilor săvârșite de minori 430

§ 2. Noțiunea și caracterizarea măsurilor educative..... 431

§ 3. Cadrul măsurilor educative 432

Secțiunea a II-a. Măsurile educative neprivative de libertate 433

§ 1. Cadrul măsurilor educative neprivative de libertate..... 433

§ 2. Aspecte comune măsurilor educative neprivative de libertate 434

Secțiunea a III-a. Măsurile educative privative de libertate..... 436

§ 1. Cadrul măsurilor educative privative de libertate..... 436

§ 2. Internarea într-un centru educativ 436

§ 3. Internarea într-un centru de detenție..... 440

Secțiunea a IV-a. Dispoziții comune..... 446

TITLUL IV

APLICAREA PEDEPSELOR

CAPITOLUL I. INDIVIDUALIZAREA PEDEPSELOR..... 451

Secțiunea I. Aspecte generale 451

§ 1. Noțiune și cadru 451

§ 2. Forme și modalități de individualizare 452

Secțiunea a II-a. Individualizarea judiciară a pedepselor	453
§ 1. Noțiune și criterii generale de individualizare.....	453
§ 2. Stări și circumstanțe în cadrul individualizării pedepsei.....	457
§ 3. Circumstanțe atenuante.....	460
§ 4. Circumstanțele agravante.....	467
§ 5. Concursul între cauzele de agravare și de atenuare a pedepsei.....	472

Secțiunea a III-a. Individualizarea judiciară a executării pedepselor	476
§ 1. Aspecte generale.....	476
§ 2. Renunțarea la aplicarea pedepsei.....	478
§ 3. Amânarea aplicării pedepsei.....	483
§ 4. Suspendarea executării pedepsei sub supraveghere.....	491
§ 5. Calculul pedepselor.....	501
§ 6. Liberarea condiționată în cazul pedepsei închisorii.....	502
§ 7. Liberarea condiționată în cazul detențiunii pe viață.....	513

CAPITOLUL II. ÎNLĂTURAREA EXECUTĂRII PEDEPSEI ȘI A CONSECINȚELOR CONDMNĂRII..... 515

Secțiunea I. Înlăturarea executării pedepsei	515
§ 1. Preliminarii despre cauzele care înlătură executarea pedepsei.....	515
§ 2. Grațierea.....	515
§ 3. Prescripția executării pedepsei.....	523

Secțiunea a II-a. Înlăturarea consecințelor condamnării prin reabilitare	527
§ 1. Aspecte generale privind reabilitarea.....	527
§ 2. Efectele reabilitării.....	527
§ 3. Trăsături caracteristice ale reabilitării.....	528
§ 4. Reabilitarea de drept.....	529
§ 5. Reabilitarea judecătorească.....	533

Titlul I

Aspecte generale

CAPITOLUL I

Noțiuni introductive

Secțiunea I

DREPTUL PENAL CA RAMURĂ DE DREPT

§ 1. Noțiunea dreptului penal

1. **Preliminarii.** Apărarea valorilor sociale împotriva faptelor periculoase pentru aceste valori, apărare de care depinde normala conviețuire în societate, a constituit și constituie o condiție de existență a oricărei societăți, din toate timpurile și peste tot în lume. După apariția statului, funcția de apărare a valorilor sociale esențiale pe care se întemeiază și dezvoltă societatea se realizează și cu ajutorul dreptului penal.

Interzicând faptele periculoase pentru valorile sociale și prevăzând sancțiunile aplicabile celor care săvârșesc astfel de fapte, dreptul penal contribuie la apărarea acestor valori.

În sensul de mai sus, termenul *drept penal* este folosit pentru a denumi ramura de drept ca sistem al normelor juridice penale ce reglementează relațiile de apărare socială; dar același termen, *drept penal*, se folosește și pentru a denumi *știința dreptului penal* ca ansamblu de idei, teorii, concepții cu privire la dreptul penal¹.

Între cele două accepțiuni nu se poate pune semnul egalității, deși între ele există o legătură organică, obiectul științei dreptului penal fiind dreptul penal ca ramură de drept.

În literatura juridică de specialitate străină, dreptul penal mai este denumit și *drept criminal*², denumire ce derivă de la cuvântul latin *crimen* = crimă, adică fapta infracțională interzisă.

¹ A se vedea, pe larg, Costică Bulai, Bogdan Nicolae Bulai, *Manual de drept penal, Partea generală*, Editura Universul Juridic, București, 2007, p. 7.

² Roger Merle, André Vitu, *Traité de droit criminel*, Cujas, Paris, 1967.

În aceeași ordine de idei, denumirea „drept penal” derivă de la cuvântul latin *poena* = *pedeapsă*, deci de la sancțiunea aplicabilă pentru fapta interzisă.

Și într-un sens și în celălalt, denumirea s-ar referi doar la una dintre instituțiile fundamentale ale acestei ramuri de drept, respectiv la pedeapsă ori la fapta infracțională.

Având în vedere obiectul și scopul reglementării juridice de apărare a valorilor sociale, s-a propus și denumirea de *drept al apărării sociale*, denumire care nu a avut susținere în literatura de specialitate, fiindcă nu sugerează specificul dreptului penal ca ramură de drept.

Considerăm că denumirea de „drept penal”, impunându-se în timp, își păstrează actualitatea și vigoarea, ea însemnând, atât în sens juridic penal, cât și în sens obișnuit, același lucru, o ramură distinctă a dreptului care reglementează o activitate specifică – de apărare socială.

2. Definiția dreptului penal. În literatura de specialitate, dreptul penal a cunoscut și cunoaște o diversitate de definiții determinate de subiectivismul autorilor¹. În definirea dreptului penal trebuie reținute trăsăturile specifice ale acestei ramuri de drept cu privire la obiect, metoda specifică de reglementare, scopul acesteia, ca și modul specific de realizare a acestui scop.

Având în vedere elementele de mai sus, așa cum s-a susținut în literatura juridică de specialitate, apreciem că dreptul penal se poate defini ca: *„sistemul normelor juridice care reglementează relațiile de apărare socială prin interzicerea ca infracțiuni, sub sancțiuni specifice denumite pedepse, a faptelor periculoase pentru valorile sociale, în scopul apărării acestor valori, fie prin prevenirea infracțiunilor, fie prin aplicarea pedepselor celor care le săvârșesc”*².

Ca ramură de drept, dreptul penal nu reprezintă doar o sumă de norme juridice, ci un ansamblu de norme juridice structurat în sistem, după criteriile științifice în jurul unor norme cu caracter de principiu și pe instituțiile fundamentale ale dreptului penal – *infracțiunea, sancțiunile de drept penal și răspunderea penală*.

Fiind o ramură distinctă a dreptului, dreptul penal are un obiect propriu de reglementare, și anume o categorie aparte de relații sociale, relații create în jurul și datorită valorilor sociale de a căror apărare depinde existența și dezvoltarea societății.

Pentru o informare cât mai largă a cititorului, prezentăm unele definiții ale dreptului penal cunoscute în literatura juridică de specialitate mai veche și mai nouă. Vom reda, pentru început, câteva dintre definițiile date dreptului penal în literatura juridică mai veche.

¹ A se vedea, pe larg, și alte definiții în **Viorel Pașca**, *Drept penal. Partea generală*, ediția a III-a, actualizată cu modificările la zi ale Codului penal, Editura Universul Juridic, București, 2014, p. 14 și urm.

² **C. Bulai, B.N. Bulai**, *op. cit.*, p. 2.

În cursul de Drept penal din 1912, prof. Ioan Tanoviceanu, pe care îl putem socoti părintele dreptului penal român modern, definea dreptul penal ca „*acea ramură a dreptului public care se ocupă de infracțiuni și de pedepsele ce trebuiesc aplicate acelor care le comit*”¹. Interesante sunt și definițiile dreptului penal date de alți autori², pe care prof. Tanoviceanu le-a reținut în cursul de Drept penal din anul 1912.

În concepția autorilor de la noi din perioada interbelică, dreptul penal a fost definit diferit, astfel, marele penalist român prof. Vintilă Dongoroz aprecia că denumirea de „drept penal” este susceptibilă de a avea mai multe înțelesuri: drept penal pozitiv, obiectiv și subiectiv, cu definiții distincte³. **Dreptul penal pozitiv** ar fi „*totalitatea (ansamblul) normelor juridice care privesc reglementarea reacțiunii represive la un moment dat într-un grup social oarecare*” sau prin drept penal se înțelege „*toate rânduilele juridice care privesc faptele penale, sancțiunile penale și modul lor de aplicare și care se găsesc în vigoare (existente) în momentul actual în legislațiunea unui stat*”. **Dreptul penal obiectiv** este „*substanța juridică a regulilor de drept privitoare la reacția represivă, adică aceea ce decurge ca îndatoriri, restricționări și consecințe din normele care reglementează reacția represivă*”. **Dreptul penal subiectiv** este „*dreptul statului (societății) de a crea norme juridice sancționate cu pedepse (jus punendi)*”.

O definiție mai largă o întâlnim în monografia⁴ *Infracțiunea penală și culpabilitatea* a prof. N.T. Buzea, în care se arată că dreptul penal „*constă în acele legi de drept intern prin care popoarele, în virtutea suveranității și în*

¹ **I. Tanoviceanu**, *Curs de drept penal*, vol. I, Atelierele grafice SOCEC & Co. Societate anonimă, București, 1912, p. 3.

² Redăm câteva dintre aceste definiții: 1) **J. Ortolan**, pe care prof. Tanoviceanu îl consideră unul dintre fruntașii științei penale franceze, definea dreptul penal „*o concepțiune a rațiunii omenеști deduse din drepturile omului cu societatea, în care societatea are facultatea de a face să sufere omul un rău din cauza violării de drept penal pe care el a comis-o*”; 2) **Immanuel Kant**, marele filozof german, preciza „*dreptul penal este dreptul suveranului de a inflige o suferință supusului pentru infracțiunea sa*”; 3) **A. von Feuerbach**, socotit la acea vreme de prof. Tanoviceanu cel mai mare penalist al Germaniei, considera că „*Dreptul penal este știința drepturilor pe care legile penale le dă statului contra supușilor care le violează*”; 4) **Fr. Carrara**, apreciat de către prof. Tanoviceanu drept ilustru penalist italian, iar de către S. Sighele (autor italian), cel mai mare dintre penaliștii clasici, definea dreptul penal: „*Știința penală e căutarea limitelor interne și externe între care numai statul poate apăra drepturile oamenilor cu luarea unui drept*”; 5) **J.J. Rousseau**: „*Dreptul penal e mai mult sancțiunea celorlalte legi decât o specie particulară de drept*”.

³ **Vintilă Dongoroz**, *Drept penal (reeditarea ediției din anul 1939)*, Asociația Română de Științe Penale și Editura Societății Tempus, București, 2000, p. 21 și urm.

⁴ Citată de **Florin Streteanu**, *Tratat de Drept penal. Partea generală*, vol. I, Editura C.H. Beck, București, 2008, p. 2.